

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišstvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefrankirani pismi ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pos. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. teh. rač. 11.197. Telefon 3112.

Več jasnosti!

Pod tem naslovom piše v drugi številki »Učiteljske Iskre« tov. Danilo Milanović članek, ki je naslovljen na tovariše iz Slovenije. V njem objavlja nekaj pregled delovanja slovenskega učiteljskega. V prvem delu svojega članka se precej laskavo izraža o naši deklaraciji, o samoizobraževalni akciji in se končno dotakne tudi resolucije, ki je bila sprejeta na letošnji celjski skupščini, in ki je naredila na srbske tovariše precej globok vtis. V interesu lastne organizacije in v interesu ocenjevanja prave vrednosti vsega tega postopanja pa stavlja tov. Milanović sledeči dve vprašanji:

a) Ali je vse to postopanje in vsa ta mišljenja tovarišev iz Slovenije v logični kontinuiteti in ali tvorijo nek gotov sistem v mislih in delu?

b) Ali je ono dobro in koristno za glavno nalogo učiteljske organizacije in za bližnje in daljne smotre, ki jih ista želi doseči.

Naj odgovorimo tovarišu Milanoviću predvsem na stavljeni vprašanji in nato na njegova nadaljna izvajanja.

Trdno smo uverjeni, da je v vsem našem delovanju popolna logična kontinuiteta in nihče, ki je s pазljivostjo zasledoval razvoj dogodkov pri ljubljanskem poverjeništvu, od deklaracijske borbe pa do današnje dne, ne more pri objektivnem presojanju odrekati vsem dogodkom logično kontinuiteto. — Učiteljsko Slovenije je uvidelo, kako kvarno vpliva strankarstvo na razvoj organizacije in kako isto absorbira vse moči organiziranega članstva, ki je postalo radi tega nezmožno za vsako drugo delo, in tudi za samoizobražbo, zato je z deklaracijo izvedlo izpremembo v vodstvu in s tem odpravilo strankarstvo iz organizacije ter osnovalo temelj za enotno stanovsko organizacijo učiteljskega v Sloveniji. S samoizobraževalno akcijo pa je usmerilo svoje moči v drugo smer, ki je za organizacijo in tudi za učiteljsko samo mnogo važnejša in koristnejša nego strankarstvo.

In resolucija? Ali res ne spada v to logično zvezdo dogodkov? — V njej je vendar popolnoma jasno napisano, da je bila sestavljena in sprejeta le radi tega, ker je izvršni odbor vztrajal na svojih pogledih, ki jih slovensko učiteljsko odklanja. Stremljenje gre za tem, da se v novih pravilih osigura učiteljsko Slovenije učinkovit vpliv na vodstvo naše državne organizacije in, da mu ohrani vso potrebno neodvisnost za lastno uspešno delo in krepak razvoj. Osnutek novih pravil ne daje zadostne garancije, da se bo moglo započeto delo vršiti še nadalje v tej smeri kot dosedaj; zato je popolnoma logično, da je vsem prejšnjim dogodkom sledila resolucija.

V deklaraciji leta 1926. je res izjavilo slovensko učiteljsko, da zahteva življenjski interesu in šole eno samo edinstveno stanovsko organizacijo za celo državo in za vse učiteljsko v državi. Učiteljsko Slovenije se dobro zaveda kako velikega pomena so te besede, a na žalost moramo konstatirati, da jih na jugu niso razumeli. Svoje ne razumevanje pa kaže izvršni odbor ravno s tem, da ne upošteva naših stremljenj in nam hoče nekako vsiliti edino le svoje mišljenje in ustvariti s tem dvojno članstvo, eno, ki ukazuje, drugo pa, ki posluša. Ker pa vidimo pravilen razvoj organizacije le v tem, da je vse članstvo enakopravno in ker hočemo upravljati predvsem svoje kulturne in gospodarske ustanove v lastnem delokrogu, za kar nam osnutek novih pravil ne daje zadostne garancije, zato smo sprejeli omenjeno resolucijo. Slovensko učiteljsko ni naredilo s tem obrata za 180°, kot to trdi tov. Milano-

vič, temveč se je držalo tudi v tem deklaraciji, ki pravi, da ima učitelj »gotove« skupne interese in nikakor ne »gotovo vse«, kot je pogrešeno to razumel pisec članka v »Iskre«. V slovensčini pomeni »gotovi« skupni interesi, le nekatere skupne interese in ti ostanejo skupni tudi v federativno urejenem združenju, ki bo tudi nadalje enotna organizacija v državi, zato je tudi resolucija v popolnoma logični kontinuiteti s prejšnjimi dogodki. Vse skupaj pa tvori gotov sistem misli in dejanj.

Z razjasnjenjem prvega vprašanja je odgovor na drugo vprašanje lahek. Ker bodo imele v bodočnosti veljavo le sindikalne organizacije — torej take, ki so osnovane na strogo stanovskem stališču in ker smo mi postavili našo organizacijo, ki je bila prej v Sloveniji pod strankarskim vplivom, na to stališče — nadalje, ker so pokazale sindikalne organizacije v drugih, mnogo naprednejših državah od naše, že lepe uspehe, zato bo tudi v naši organizaciji ta smer dobra in koristna za bodočnost. — Samoizobražba je vsemu učiteljskemu radi nezadostne predizobrazbe potrebna in ker je potrebna je tudi koristna, ne le za sedanjost, marveč tudi za bodočnost. Le ono učiteljsko, ki bo imelo zadostno izobrazbo, bo moglo izvršiti v organizaciji glavno nalogo. Ker pa je glavna naloga in tudi bližnji in daljni smoter učiteljske organizacije predvsem ustvariti učiteljsko v sedanjosti in tudi za bodočnost moralno in gnotno trden in stanu odgovarjajoč položaj, osvoboditi učiteljski stan strankarskega vpliva in povzdigniti naše šolstvo na veliko višjo stopnjo nego je sedaj, pri čemer učiteljska stalnost ne igra ravno najmanjše vloge in obenem osigurati šoli za bodočnost res močeren šolski zakon, zato je potrebna organizacija popolna enakopravnost članstva vseh poverjeništev. Radi tega bi bilo treba upoštevati predloge ljubljanskega poverjenišstva za spremembo pravil. Ker pa je v deklaraciji navedeno, da imamo le gotove skupne interese — duhovne, socialne in pravne, zato bi bila potrebna tudi federativna oblika našega združenja; torej je resolucija dobra in koristna tudi za glavno nalogo učiteljske organizacije in za vse njene bližnje in daljne smotre. Vse to je dosegla tudi složna, federativno urejena organizacija in to morda celo lažje nego nesložna organizacija v sedanjosti ali še bolj centralistični obliki.

V svojem članku povdarja tudi tov. Milanović kot zelo važno konstatacijo, da učiteljsko iz Slovenije od rojstva združenja pa do Maribora ni pripadalo učiteljski opoziciji. — K tej vrlo važni konstataciji je potrebno dodati še eno zelo važno konstatacijo in sicer to, da se je smer učiteljske organizacije v Sloveniji spremenila šele s sprejetjem deklaracije. Šele tedaj je bila ustvarjena podlaga za resnično nadstrankarsko delo, za delo v korist šole, naroda in vsega učiteljskega stanu. Zato odgovarjamo edino le glede dogodkov v tej dobi. To bi moral tudi tov. Milanović vedeti, saj iz njegovega članka izgleda, da pozna dobro razmere med slovenskim učiteljskim in ve, da je bila smer UJU v Sloveniji povsem drugačna pred sprejetjem deklaracije, nego po sprejetju iste. Sedanje vodstvo ne more radi tega nikakor odgovarjati za postopek slovenske delegacije na prvem kongresu UJU, niti za postopanje slovenske delegacije v Subotici. Zato na to niti ne odgovarjamo. Pač pa nekoliko besedi o Skoplju.

Povdariti je treba predvsem, da je slovensko učiteljsko navajeno na resnično parlamentarno razpravljanje na skupščinah in tudi na resnično parlamentarno glasovanje. — Kdor se je udeležil le enkrat naših pokrajinskih skupščin, se je moral sam prepričati, da je vladala na njih vzorna disciplina in strogo parlamentaren ton. Če bi nastala še

tako huda nasprotstva med slovenskim učiteljskim, do takega »larmanja«, kot ga je vprizorila opozicija v Skoplju, ne bi nikoli prišlo. Ako misli tov. Milanović, ki piše v imenu opozicije, da bodo srbski tovariši pridobili slovensko učiteljsko s takimi nastopi, se zelo moti. Da je na skupščini v Skoplju »prevladala na nedopusten način volja manjšine nad večino«, kot pravi pisec v svojem članku, temu je kriva opozicija sama, ker s takim nastopom si ne bode nikoli pridobila sodelovanja ljudi, ki so navajeni na parlamentarno postopanje z ene in druge strani, daš bi se morda isti strinjali z njihovimi nazori. Disciplinirajte najprej sami sebe, potem nastopajte proti drugim. Uspehi so odvisni vedno le od nastopa. Še tako velika armada lahko propade v boju napram manjšemu sovražniku, ako nima strateško dobrega vodstva. — Ko bode uveli v svoje

vrste disciplino in bo na skupščinah vladal pravi parlamentarizem, tedaj se bomo pogovorili o skupnih težnjah in o skupnih nastopih. Vedite pa, da se slovensko učiteljsko ne bori nikoli proti osebam, marveč proti metodam. Tudi to je treba z naše strani še posebej poudariti, da se je slovensko učiteljsko enkrat za vselej otreslo strankarstva in ga ne bodo zavedli še tako lepi programi, za katerimi bi bilo skrito zopet novo strankarstvo ene ali druge barve. Če smo se otresli enega jarma, se ne damo vpreči zopet v drug jarem! To pa v glavnem radi tega, ker pri nas odgovarjajo dejanja besedam in je ves razvoj dogodkov v popolni logični kontinuiteti. Slovensko učiteljsko je in bo nastopalo vedno odkrito in zato pove vsakomur jasno besedo, toliko lažje če jo kdo sam želi. Smo mnenja, da je v naših idejah in delu zadosti jasnosti. M.

O ideologiji in obliki učiteljske organizacije.*

Po Durkheimovem prepričanju je v družstvenem življenju vse pogojno. Nič ni slučajno, brez vzroka in kapriciozno. Vsak stan, vsaka kasta ima svoje določene ideje, določene običaje in določene poglede na svet in na stvari. Ali to razlikovanje ima svoje meje in ko prekačimo te meje, pridemo v sfero skupnih idej. Tako vidimo v srednjem veku: plemiči, buržoa, seljaki in sužnji — vsi so sprejemali krščansko vzgojo, čeprav so si njihovi stanovski ideali bili v diametralnem nasprotju.

Diferencirani in skupni ideali niso vedno isti; različne dobe imajo svoje različne ideale in različne sisteme. »Ako bi rimska vzgoja bila tako prežeta duhom individualnosti kakor je naša, bi se rimska država ne bila mogla obdržati.«

Ako je torej neka ideja ali neka akcija bila aktualna v določenem času, to potem ne pomeni, da mora tudi danes biti aktualna. In kar je danes aktualno, ni, da mora biti tudi jutri. In kakor ima vse svoje stopnjevanje, tako morajo imeti to tudi ideje. Kajti v nasprotnem slučaju riskiramo, da pridemo do absurda in enkrat vznemirjena, se ideja težko normalizira.

Daljši in krajši obstanek neke ideje zavisi od širine in globine njenega značaja. Tako n. pr. bo ideja o ravnopravnosti državljanov večno obstala, a neka druga ideja, n. pr. o kakem vzgojnem sistemu ali cilju, ta bo trajala le določen čas, in na njeno mesto pride druga.

Kakor smo omenili na enem mestu, je »Narodna Prosveta« kot organ UJU dolžna da sprejema vse sugestije, ki prihajajo od posameznih članov učiteljskega združenja — tem bolj, ako pridejo od večjih učiteljskih skupin, včlanjenih v našem združenju — da, celo od onih, ki niso včlanjeni v našem

* Sourednik »Narodne Prosvete« tovariš Dušan M. Prica nam pošilja priloženi članek, ki nastopa proti celjski resoluciji iz l. 1928. glede ureditve naše organizacije s prošnjo, da ga priobčimo »da koristi našoj opojši stvari«. Članek moramo smatrati kot oficijozno stališče Izvršnega odbora UJU in onega dela srbskega učiteljskega, ki ne soglašajo s celjsko resolucijo. Prav je, da smo si iskreni, odkriti in jasni in iz tega razloga priobčujemo tudi oficijozno stališče gotovo omenjenega dela srbskega učiteljskega slovenskega učiteljskega v informacijo. Želimo pa, da tudi »Narodna Prosveta« prinese tolmačenje celjske resolucije srbijskemu učiteljskemu v informacijo in priobči tozadevni članek tov. M. Rudeža, ki ga ima uredništvo »Narodne Prosvete« že dalj časa v rokah. Ne dušimo besede in ne želimo, da se nam duši beseda! Uredništvo.

združenju ali ki imajo svoja posebna združenja. Od poslednjih pa le v slučaju, ako so njihove sugestije načelne in ako točno izražajo tendenco dobrobiti učiteljskega.

V vsakem slučaju morajo te sugestije biti točne in precizne. Z drugimi besedami: vsakdo kdor sugerira, si mora biti na jasnem o tem, kaj hoče, in da to, kar hoče izrazi, jasno in točno. Ako tega ne stori, potem je nemogoče vsaka diskusija; potem je nemogoče dobiti najboljšo solucijo v tem vprašanju, v tem problemu.

Stara in znana je resnica, da ni vse le v napisanih zakonih in normah, temveč da je njihovo bistvo v duhu, ki živi v njih, in v ljudeh, ki jih uporabljajo. In vendar so vsakemu organiziranemu društvu potrebni zakoni in norme, ki se v privatno-pravnih institucijah imenujejo pravila.

Jugoslovensko učiteljsko ima svoja pravila. Ona datirajo nekako iz prvih dni našega Ujedinjenja. V ta pravila je torej vneseno ono, kar je učiteljsko smatralo za aktualno; unešeno je ono, kar je bilo specifično naše — učiteljsko in tudi ono, kar je imelo karakter splošnosti. Od onih norm, ki imajo značaj splošnosti, omenjamo tole: državno edinstvo in edinstvenost učiteljske organizacije. Edinstvenost učiteljske organizacije vidimo v skupni centralni upravi. Razen te centralne uprave postoje tudi pokrajinske (poverjeništa) in sreske.

Sedanja formacija učiteljskega združenja je nekako med centralizmom in federacijo.

V državno-pravnem pogledu je decentralizacija, kadar je lokalna uprava sicer samostalna, toda pod kontrolo administrativne (upravne) oblasti. V našem slučaju bi lokalna uprava bila podložna učiteljski centralni upravi.

Federacija obstoja, kadar je vsaka oblast (pokrajina), v državi federativno urejena — t. j. vsaka oblast ima svojo avtonomijo, celo tudi svoj parlament — in so skupni samo nekateri posli. V našem slučaju obstoje mesto parlamenta lokalne (pokrajinske in sreske) skupščine.

V zadnjem času se pojavljajo glasovi za drugačno učiteljsko organizacijo. Tako n. pr. so mišljenja, da so danes poverjeništa ne potrebna; da so sedaj, po desetletnem skupnem življenju, ona izgubila svoj raison d'être, in da je mesto njih potrebno formirati oblastna učiteljska društva; ta društva bi bila manjša in zato bolj elastična, bolj eksperimentalna in sposobnejša za vsako akcijo. Na ta način bi prenehale predstave o pregradah, kakor so obstojale pred Ujedinjenjem.

Nekateri so mnenja, naj bi poverjenišstvo zadržalo sedanje kompetenco, samo naj bi

LISTEK.

„Srednješolska razmišljanja“

V mariborski javnosti se je med profesorji in starši vnela zanimiva polemika, ki aludira tudi na meščansko in osnovnošolsko učiteljsko, zato prinašamo nekatere podrobnosti v informacijo.

Nek mariborski profesor (ki se pa ni podpisal) je v treh številkah »Večernika« obširno razpravljalo o srednješolskih problemih; dal je nekaj »migljajev«, ki naj nivo naše srednje šole dvignejo; potreba sprejema nega izpita, brezplačno šolanje le v načelu in tesnejši stik šole in doma. Staršem je očital, da se premalo brigajo »kaj dela fant, kako se uči in kako se vede...«. Le malo jih prihaja v šolo vpraševati, zato tudi baje slabi klasičnijski uspehi ob trimestrih itd.

Starši so potom g. Gen. — reagirali z očitkom, da bi od g. profesorja pričakovali pač večjeh »migljajev« glede srednješolske reforme pri nas, o čemer se je govorilo že pred par leti (prof. Favaj in Pirnat: »Več solnce v naše šole in drugo...«). V zadnjem času pa baje profesorji o »notranji reformi« ne razpravljajo več, kar v starših srednješolske dece vzbuja ogorčenje. Professorevka

zborovanja ne beležijo poročil o sklepih glede reforme pouka, čeprav so starši že ponovno izrazili svoje mnenje in vse simpatije vsem žal maloštevilnim profesorjem-borcem za novo šolo, ki so pa iz nerazumljivih razlogov danes utihnili! Dalje pravi: »Meščansko in osnovnošolsko učiteljsko v Sloveniji pač profesorjem prednjači, saj po inozemskih vzorcih ob vsaki priliki kaže svojo borbenost za novodobno šolska načela in s tem dokazuje, da koraka z duhom časa.« To priznanje kaže, da naša stremjenja v javnosti ne ostajajo neopažena. Poročevalec nadalje ostro zavrača od g. profesorja predlagani stik šole in doma ter pravi:

»Lepo je sicer govoriti o stiku šole z domom, a zato morajo biti dani predpogoji. Ni dovolj, da se pri profesorju »pobrigam« kaj dela fant, kako »se uči«, kako »se vede...«. V drugih kulturnih državah pojmujejo stik šole z domom mnogo bolj demokratično: v roditeljskih krogih skupno s profesorji razpravljajo o vzgojnih smernicah, učnih načrtih itd. Tam je prilika, da tudi skromno mnenje staršev pride v debato in se navadno tudi upošteva. Razumljivo je, da v takem zavodu starši z veseljem sodelujejo in je stik s profesorji zares tesnejši. Za take stike je pa potrebno, da v šoli ne vidimo več le zavod, kjer se daje »znanje« zgolj za spričevala, s katerimi bo otrok dosegel boljši kruh. Iz

lastne izkušnje vemo, da večina dijakov pri današnjem šolskem sistemu hodi v šolo in se uči radi — redov. V šolah še danes kulminira kultura intelekta, podrejena je kultura srca. Današnja šola pozna bolj šolnike kot pa vzgojitelje, zadovoljuje se pa v splošnem s tem, da vbija dijaku čim več »učeno« stih v glavo. Otroci pa je nedolžno jagnje, ki bi mogoče instinktivno rad še kaj več, a tava v samotni in vidi končni cilj — strokova ni poklice.

Res je, da mora srednja šola nuditi neko porcijo »višje izobrazbe«, a to načelo bi se ne smelo vzeti tako intelektualistično, kakor se to danes v resnici izvaja. Šola bi morala v človeku zbuditi značaj z idejo človečanstva in socialnega čustvovanja. To je pa le mogoče z reorganizacijo v smislu novodobnih načel: samostojnosti in samodelavnosti.

Naša soseda Avstrija nas v tem oziru daleč prekaša. Tam opažamo namreč tendenco, da šola kolikor mogoče poživijo, da nudi gojencu kar največ prijetnega poleg koristnega. Slučajno sem spoznal tako šolo (Bundeserziehungsanstalt) in morem le opozoriti na eminentni vzgojni cilj, ki napravlja iz gojenca celega človeka. Princip delovne šole je na teh srednješolskih zavodih do polnosti izveden:

Dijaki se grupirajo v delovne skupine, ki črpajo snov samostojno iz obširnih knjiž-

nic, predelavajo jo v obliki debat, profesor posega vmes le po potrebi, zato odpade običajno dociranje. Poleg študija jezikov in glasbe so obvezna ročna dela (modeliranje, kartonaža, kovinarstvo, delo v vrtu itd.) s spoznavanjem umetnosti. Vpeljano imajo šolsko občino po načelih socialne vzgoje in tudi »roditeljski sosveti« krepko sodelujejo. Uspehi so nad vse pričakovane ugodni. Te vrste srednješolske vzgoje bi si mogli v naših razmerah postaviti za vzor, ker vzgajajo ljudi, ki jim ni samo do intelektualnega znanja, nego tu gre za zadovoljstvo, ki ga najde človek v resnem, samostojnem duševnem in telesnem delu, k čemur se tu vzgaja. To je šola veselja in radosti, ne pa šola — »klišéne naobrazbe« z vzori Cicerona, Cezarja in Perikleja...«

Tako vidimo, da starši danes »novi šoli« ne stoji apatično ob strani, temveč sami skušajo pomagati, da se nivo šole res dvigne. »Vzgoja, ne znanje!« je parola, ki si je v drugih državah že osvojila starše in učitelje. Razvoj gre svojo pot in brezdvomno se bomo v doglednem času tudi pri nas našli pri skupnih stremljenjih starši, profesorji in učitelji!

Miroslava Leitgeb, Ljubljana, Jurčičev trg 3

Izdolovanje ročnih in strojnih vezenin. Predtiskarja — Zaloga DMC in vseh potrebnih za vezanje. —